

(Araştırma Makalesi-Research Article)

TÜRK HUKUKUNDA VE MUKAYESELİ HUKUKTA EVLİLİK YOLUYLA VATANDAŞLIĞIN KAZANILMASI[#]

Sibel AKŞAHİN POLAT*

Öz

Mülteci ve şartlı mülteci sayısının günden güne arttığı ülkemizde Türk vatandaşlığının kazanılmasının şartları gittikçe daha çok ilgi çekmektedir. Gerek Türkiye’de gerek birçok ülkede evlilik nedeniyle vatandaşlığın kazanılması vatandaşlığın sonradan kazanılması yollarından biridir. Ancak zaman içerisinde genel olarak birçok ülkede bakış açısının değişmesi ile konu ile ilgili mevzuat birçok kez değişmiştir. Bazı ülkelerde diğer yollardan vatandaşlığın kazanılmasından daha kolaydır. Bazı ülkelerde ise diğer yollardan vatandaşlığın kazanılmasından çok bir farkı olmayıp sadece daha çabuktur. İşbu makalenin amacı Türkiye ve Avrupa Birliği üyesi bazı ülkelerin uygulamalarını analize edip Türkiye’nin bu konuya ilişkin uygulamasını değerlendirmektir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik yoluyla vatandaşlık, 403 Sayılı Türk Vatandaşlık Kanunu, 4866 Sayılı Kanun, 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu, mukayeseli hukuk.

THE ACQUISITION OF CITIZENSHIP BY MARRIAGE IN TURKISH LAW AND COMPARATIVE LAW

Abstract

In our country, where the number of refugees and conditional refugees increases day by day, the conditions for acquiring Turkish citizenship are getting more and more attention. In Turkey as well as in many other countries, the acquisition of citizenship by means of marriage is one of the way of acquiring citizenship. However, in time, the relevant legislation which foresee this way has led to many changes with the change of perspective in many countries. In some countries, acquiring citizenship by marriage is simpler than other ways in this regard. In some countries, however, it is not much different than other means of citizenship acquisition but only faster. This article aims to analyze Turkey and the European Union member countries practice and to evaluate Turkey's application on this subject.

Keywords: Acquisition of citizenship by marriage, Law Number 403 on Turkish Citizenship, Law number, Law number 5901 on Turkish Citizenship, Comparative Law.

Editörler Kurulu’na Ulaştığı Tarih: 23.12.2019 Kabul Tarihi: 30.12.2019

* Avukat Doktor, aksahinpolat@gmail.com, ORC ID: [0000-0001-8522-1141](https://orcid.org/0000-0001-8522-1141).

GİRİŞ

Evlilik yoluyla vatandaşlığın kazanılması düzenlemeleri zaman içerisinde sosyal ve kültürel değişimlerin de etkisiyle değişmiştir. Birçok ülkede, Türkiye de dâhil olmak üzere, konuya ilişkin ilk düzenleme sadece kadınların kocalarından dolayı vatandaşlık kazanabilmesi durumunu ilgilendirmekteydi. Evlilik yoluyla vatandaşlığın kazanılması sadece kadınlara tanınan bir haktı. Ancak zamanla bu cinsiyetçi ve ayrımcı yaklaşım genel olarak terk edilmiş, kadınlar ve erkekler eşit muameleye tabi tutulmuştur. Hatta bazı ülkelerde evlilik anlayışı da değişmiştir. Klasik anlayışa göre evlilik “cinsiyetleri ayrı iki kişinin hukuken makbul ve geçerli birleşmeleri” olarak görülürken, bazı ülkeler aynı cinsiyetteki kişilerin evliliğini mümkün kılmaktadır.¹ Bununla birlikte bazı ülkeler evliliğin yanı sıra fiili birliktelikler için de vatandaşlığın kazanılmasını mümkün kılmaktadır. İşbu makalede Türk hukukunda evlenme yoluyla vatandaşlığın kazanılması incelenecektir. Sonrasında ise bazı Avrupa Birliği ülkelerinde mevzuatlara yer verilecektir.

I. TÜRK HUKUKUNDA EVLENME YOLUYLA VATANDAŞLIĞIN KAZANILMASI

Türk hukukunda evlenme yoluyla vatandaşlığın kazanılması mevzuatını incelemek için sırası ile mezkûr mevzuatın tarihsel gelişimi, evlenme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılma şartları, prosedürü ve etkileri konuları başlıklar halinde incelenecektir.

A. Evlenme Yoluyla Vatandaşlığın Kazanılmasına İlişkin Türk Mevzuatın Tarihsel Gelişimi

Tarihte evlilik yoluyla vatandaşlığın kazanılması zaman zaman gündeme gelmiş ve çeşitli tartışmalara yol açmıştır. Dolayısıyla konu ile ilgili mevzuat birçok kez değişmiştir. Bu kapsamda önce konuyu ilk düzenleyen 1964 Tarihli ve 403 Sayılı Türk Vatandaşlık Kanunu'nun 5. maddesinin ilk halini ele alacağız. Sonrasında ise 2003 tarihinde 4866 Sayılı Kanun'la yapılan değişikliği inceleyeceğiz. Son olarak düzenlenmenin güncel hali olan 2009 Tarihli ve 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 16. maddesine yer vereceğiz.

1. 1964 Tarihli ve 403 Sayılı Türk Vatandaşlık Kanunu'nun 5. Maddesinin İlk Hali

Evlilik yoluyla vatandaşlık ilk olarak 1964 tarih ve 403 sayılı Türk Vatandaşlık Kanunu'nda ilk olarak şu şekilde düzenlenmiştir:

“Bir Türkle evlenen yabancı kadın Türk vatandaşlığına geçmek istediğini 42 nci maddede gösterilen şekilde bildirdiği veya vatansız bulunduğu ve yahut evlenmekle eski vatandaşlığını kaybettiği takdirde Türk vatandaşlığını kendiliğinden kazanır.

Evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde akitte hüsnüniyetli olan kadın, Türk vatandaşlığını muhafaza eder.

Butlanına karar verilmiş evlenmeden olan çocuklar, ana veya babaları hüsnü-niyetli olmasalar dahi Türk vatandaşlığını muhafaza ederler.”

¹ DOĞAN, Vahit, *5901 Sayılı Kanuna Göre Güncellenmiş Türk Vatandaşlık Hukuku*, 2012, 11. Baskı, Seçkin Kitabevi, Ankara, s.90.

Mezkûr maddede atıf yapılan 42. maddesinde ise, “Evlenmede vatandaşlıkla ilgili beyan” başlığı altında şu düzenlemeler yer almaktadır:

“5 ve 19 uncu maddelerdeki beyanlar,

a) Evlenme, evlendirmeye yetkili Türk makamları önünde yapıldığı takdirde, evlenme sırasında o makama,

b) Evlenme, evlendirmeye yetkili yabancı makamlar önünde yapıldığı takdirde evlenmeyi tescil ile görevli Türk makamlarına, evlenme akdinde başlayarak bir aylık süre içinde, yazılı olarak yapılır.

Birinci fıkraya uygun olarak yapılan beyanı alan makam evlenmenin tesciline ait muameleli evrak ile birlikte, bunu ilgili nüfus memurluğuna gönderir.”

Görüldüğü üzere, bir Türk vatandaşı ile evlenen yabancı kadının Türk vatandaşlığını kazanması konuyu düzenleyen mevzuatın ilk halinde çok basit ve otomatiktir. Nitekim Türk idaresinin vatandaşlığı verme konusunda takdir yetkisi olmayıp, hiç araştırmadan zikredilen koşulların yerine getirilmesiyle vatandaşlık kazanılmaktaydı.² Ayrıca mevzuat bir cinsiyet ayırımına yol açmaktaydı. Bir Türk vatandaşı ile evlenen yabancı kadına verilen Türk vatandaşlığını kazanma hakkı bir Türk vatandaşı ile evlenen erkeğe verilmemekteydi. Bu mahsurlara ilave olarak muvazaalı evliliklerin artması ve kişilerin haksız yere vatandaşlık kazanması söz konusu düzenlemenin değiştirilmesine yol açmıştır.

2. 1964 Tarihli ve 403 Sayılı Türk Vatandaşlık Kanunu'nun 5. Maddesinin 4866 Sayılı Kanun'la Değiştirilen 5. Maddesi

1964 tarihli ve 403 sayılı Türk Vatandaşlık Kanunu'nun 5. maddesi 04.06.2003 tarihinde 1. ve 2. fıkraları şu şekilde değiştirilmiştir:

“Bir Türk vatandaşı ile evlenme, kendiliğinden Türk vatandaşlığını bahşetmez. Ancak, bir Türk vatandaşı ile evlenme nedeniyle Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılar, en az üç yıldan beri evli olmaları, fiilen birlikte yaşamaları ve evliliğin devamı kaydıyla, yurt içinde en büyük mülkî idare amirliklerine, yurt dışında ise Türk konsolosluklarına yazılı olarak başvuruda bulunabilirler. Başvuru üzerine İçişleri Bakanlığınca yapılacak inceleme ve soruşturma sonucunda, aranan şartları taşıdıkları anlaşılan kişiler, bu durumun tespitine ilişkin karar tarihinden itibaren Türk vatandaşlığını kazanırlar.

Ancak, bir Türk vatandaşı ile evlenen yabancı, evlenmekle eski vatandaşlığını kaybediyorsa Türk vatandaşlığını kendiliğinden kazanır.”

Maddenin içeriğinden de görüldüğü üzere düzenlemenin ilk hali çok ciddi şekilde değiştirilmiştir. Öncelikle cinsiyet ayırımı kaldırılmıştır. Bir Türk ile evlenen yabancı erkek, bir Türk ile evlenen yabancı kadın gibi, koşulları yerine getirmesi kaydıyla vatandaşlığa başvurabilmektedir.

² ERDEM, bahadır, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 2019, 7. Baskı, Beta, İstanbul, s. 160.

Bu değişiklik ile otomatik vatandaşlık da kaldırılmıştır.³ Zira artık vatandaşlık başvurusunda bulunanın “inceleme ve soruşturma” ya tabi tutulacağı açıkça belirtilmiştir. Ayrıca evlilik yoluyla vatandaşlığın kazanılması üç şarta bağlanmıştır: evlilik süresinin en az üç yıl olması, eşlerin fiilen birlikte yaşamaları ve evliliklerinin devamı ile yabancıнын yurt içinde en büyük mülkî idare amirliklerine, yurt dışında ise Türk konsolosluklarına yazılı olarak başvuruda bulunması gerekmektedir. Bu üç şartın konulmasındaki amaç şüphesiz muvazaalı evliliklerin önüne geçmektir. Öte yandan maddenin 2. fıkrasındaki “*bir Türk vatandaşı ile evlenen yabancı, evlenmekle eski vatandaşlığını kaybediyorsa Türk vatandaşlığını kendiliğinden kazanır*” hükmünün muhafaza edildiği görülmektedir. Buradaki hedef ise evlilik yoluyla Türk vatandaşlığını kazanan yabancıнын kendi Devleti tarafından cezalandırılarak vatandaşlıktan atılması durumunda ilgili yabancıyı korumaktır.⁴

Tüm bu gelişmelerin yanı sıra özellikle bir hususun net olmaması mevzuatın tekrar 2009 yılında değişmesine yol açmıştır. Kanun maddesinde zikrettiğimiz üç şartın bulunması halinde başvuruda bulunan vatandaşın Türk vatandaşlığını hak kazandığı yer almaktaydı. Ancak burada kastedilenin evlilik yolu ile Türk vatandaşlığı kazanılmasının yetkili makam kararı ile mi yoksa İdarenin takdir yetkisi olmaksızın kanunen mi olduğu net değildi.⁵ Bir yandan yapılan değişiklik ile düzenleme yine ilk halindeki gibi “Kanun yolu ile kazanma” başlığı altında bulunmaktaydı diğer yandan 7. maddesinde istisnai yoldan Türk vatandaşlığını kazanabilecek kişiler arasında “bir Türk vatandaşı ile evli olanlar ile bunların reşit çocuklarını” saymaktaydı.⁶ Konuya son yapılan değişiklik ile açıklık getirilmiştir.

3. 2009 Tarihli ve 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’nun 16. maddesi

2009 Tarihli ve 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’nda konuya ilişkin düzenleme “evlenme yoluyla vatandaşlığın kazanılması” başlığı altında 16. maddede şu şekilde düzenlenmiştir:

“(1) Bir Türk vatandaşı ile evlenme doğrudan Türk vatandaşlığını kazandırmaz. Ancak bir Türk vatandaşı ile en az üç yıldan beri evli olan ve evliliği devam eden yabancılar Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunabilir. Başvuru sahiplerinde;

a) Aile birliği içinde yaşama,

b) Evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmama,

c) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama, şartları aranır.

(2) Başvurudan sonra Türk vatandaşı eşin ölümü nedeniyle evliliğin sona ermesi halinde birinci fıkranın (a) bendindeki şart aranmaz.

(3) Evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan yabancılar evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde evlenmede iyiniyetli iseler Türk vatandaşlığını muhafaza ederler.”

Bu maddeden de anlaşıldığı üzere, ilk fıkranın ilk cümlesinde 403 sayılı Vatandaşlık

³ SARGIN, Fügen, “Türk Vatandaşlığı Kanunu’nda Değişiklik Yapan 2003 Tarih ve 4866 Sayılı Kanun Kapsamında Bir Değerlendirme”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2004, C. 53, S. 1, s. 29.

⁴ ERDEM, s. 167.

⁵ ERDEM, s. 166.

⁶ ERDEM, s. 166.

Kanundaki yeni 5. maddesinde olduğu gibi Türk vatandaşı ile evlenmenin Türk vatandaşlığını otomatik olarak kazandırmayacağını belirtmektedir.⁷ Yine ilk fıkrada evlilik yoluyla vatandaşlığın kazanılması için beş şart bulunmakta, bunların ilk üçü olan en az üç yıldan beri evli olmak, evliliğin devam ediyor olması ve aile birliği içinde yaşama 403 sayılı Kanunun 5. maddesinde de yer almaktaydı.⁸ Diğer iki şart ise, Evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmama ile millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama 5901 sayılı Kanun ile eklenmiştir.

B. Evlenme Yoluyla Türk Vatandaşlığın Kazanılması Şartları

5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 16. maddesinde belirtildiği üzere, evlilik yoluyla vatandaşlığın kazanılması için birkaç şartın mevcut olması gerekmektedir. Öncelikle evliliğin en az üç yıllık olması gerekmekte, eşlerin aile birliği içinde yaşaması, evliliğin devamı, yabancıнын evlilik ile bağdaşmayan bir faaliyette bulunmaması ve milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir durumda bulunmaması gerekmektedir.

1. En az üç yıllık evlilik

Evlilik yoluyla vatandaşlığın kazanabilmesi için, evliliğin en az üç yıldan beri sürmesi gerekmektedir.

2. Aile birliği içinde yaşama

Başvurunun yapılabilmesi için evliliğin en az üç yıllık kıdeminin olmasının yanı sıra, eşlerin aile birliği içinde yaşaması gerektiği belirtilmiştir. Bu koşulun varlığı Bakanlık tarafından yapılan inceleme ve araştırma kapsamında saptanmaktadır. Yönetmeliğe göre söz konusu inceleme ve soruşturmayı İl Emniyet Müdürlüğü yapmaktadır.

3. Evliliğin devamı

Başvurunun yapılabilmesi ayrıca evliliğin devamına bağlanmıştır. Yani evliliğin başvuru anında devam etmekte olması gerekmektedir. Hatta Yönetmeliğin 25. maddesinin 2. fıkrasının b bendinde “*Evliliğin boşanma veya müracaat tarihinden önce ölüm gibi nedenlerle son bulduğu*” durumlarda başvurunun kabul edilemeyeceği belirtilmiştir. Ancak söz konusu düzenleme kanaatimizce eksiktir, boşanma durumunda yabancı eşin kusurlu olmaması durumunda bir düzenleme yapılması hakkaniyete uygun olacaktır.⁹

4. Evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmama

Yönetmeliğin “Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılmasında il emniyet müdürlüğüne yapılacak soruşturmaya ilişkin usul ve esaslar” başlıklı 28. maddesinde evlilik birliği ile bağdaşmayacak faaliyetlerin fuhuş yapmak ve fuhuşa aracılık etmek gibi davranışların olduğunu belirtmektedir. Başvuruda bulunan yabancıнын evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmaması şartlardan biridir.

5. Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama

⁷ ERDEM, B. Bahadır: “Vatandaşlık Kanunu Tasarısında Evlenme ile Türk Vatandaşlığının Kazanılmasına İlişkin Düzenleme”, Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı Sempozyumu (29 Şubat 2008), (Ed. Vahit DOĞAN/Feriha Bilge TANRIBİLİR/Banu ŞİT), Ankara: Seçkin 2008, s. 102.

⁸ ERTEN, Rıfat, “Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı'nın Türk Vatandaşlığının Kazanılmasına İlişkin Hükümleri Hakkında Değerlendirmeler”, Ankara Barosu Dergisi, yıl: 66, Sayı:4, Güz 2008, s. 51.

⁹ AYBAY, Rona / ÖZBEK, Nimet / ERSEN PERÇİN, Gizem: Vatandaşlık Hukuku, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2019, s. 134.

Evlilik yoluyla vatandaşlık başvurusunda bulunan yabancı, Kanunun 16. maddesinde belirtildiği üzere milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmaması gerekir. Ancak bu şartın içeriğini açıklayan herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.¹⁰

Bu şartlara ek olarak Türk Vatandaşlık Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin “*Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılması ve müracaat makamlarınca başvurunun işleme alınmasında uygulanacak esaslar*” başlıklı 25. maddesinde başvuruda bulunan yabancıda aranan şartlar arasında “*Herhangi bir suçtan dolayı yargılamasının devam ettiği veya hükümlü ya da tutuklu*” durumda olmamak yer almaktadır. Öncelikle bu koşul Kanunun 16. maddesinde sayılmamıştır. Dolayısıyla normlar hiyerarşisine göre bir alt norm olan yönetmeliğin Kanun’da yer almayan bir düzenlemeyi getirmesi sorun teşkil etmektedir.¹¹ Ayrıca yabancı, herhangi bir suçtan dolayı yargılama sürecinde olmaması gerektiği hususu da masumiyet karinesiyle bağdaşmamaktadır.¹²

C. Evlenme Yoluyla Türk Vatandaşlığın Kazanılması Prosedürü

Kanunun 16. maddesinde belirtilen şartların varlığını tespit etmek için bir Komisyon görevlendirilmiştir. Nitekim “Vatandaşlık Başvuru İnceleme Komisyonu” başlığı altında Kanun’un 18. maddesi şu şekildedir:

“11 inci ve 16 ncı maddeler uyarınca Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancıların başvuru için gerekli şartları taşıyıp taşımadıklarının tespiti, illerde oluşturulan vatandaşlık başvuru inceleme komisyonu tarafından yapılır. Komisyonun oluşumu ve çalışma esasları yönetmelikle belirlenir.”

Bu yeni düzenlemeyle evlilik yoluyla vatandaşlığın kazanılması kapsamında yapılan başvuruların illerde oluşturulan inceleme komisyonu tarafından değerlendirileceği yer almaktadır. Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik’in “Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılmasında komisyon tarafından yapılacak işlemler ve uygulanacak esaslar” başlıklı 29. maddesinde ise incelemenin nasıl yapılacağına dair detaylar bulunmaktadır.

“(1)Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancı ve eşi, komisyon tarafından ayrı ayrı ve birlikte mülakata tabi tutulmak suretiyle evliliğin gerçek bir evlilik ya da Türk vatandaşlığını kazanmak amacıyla yapılmış bir evlilik olup olmadığı araştırılır.

(2) Mülakat sonucunda oluşan kanaat evlenme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılmasına ilişkin mülakat formuna yazılır. İl müdürlüğünce dosya karar alınmak üzere Bakanlığa gönderilir.”

Yapılan mülakatta, evliliğe ait ortak meskenin olup olmadığı, evlilikten doğan sorumluluğun eşlerin arasında bulunup bulunmadığı, evlilik öncesi eşlerin hiç karşılaşılıp karşılaşılmadığı, eşlerin birbiriyle ilgili temel kişisel bilgileri bilip bilmediklerini, eşlerin anlaşabildikleri bir dil konuşup konuşmadıklarını, eşlerin geçmişi, varsa daha önceki evlilikleri ve ikamet düzenlerinin olup olmadığı hususlarında sorular sorulmaktadır.¹³ Yapılan incelemenin amacının muvazaalı evlilikleri engellemek

¹⁰ AYBAY, Rona / ÖZBEK, Nimet / ERSEN PERÇİN, s. 134.

¹¹ REÇBER, Kamuran / ÖZGENÇ, Zeynep: “5901 sayılı Türk Vatandaşlık Kanunundaki Bazı Boşluklar”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXXIV, s.1, 2016, s. 380.

¹² REÇBER, Kamuran / ÖZGENÇ, Zeynep, s. 380.

¹³ RUHİ, Ahmet Cemal, “Evlenme Yolu İle Türk Vatandaşlığının Kazanılması”, Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı Sempozyumu (29 Şubat 2008), (Ed. Vahit DOĞAN/Feriha Bilge TANRIBİLİR/Banu ŞİT), Ankara: Seçkin 2008, s.115.

ve gerçekten hak eden kişilere vatandaşlığın verilmesi olduğu anlaşılmaktadır.

Aynı Yönetmeliğin “Vatandaşlık başvuru inceleme komisyonu” başlıklı 69. maddesinde ise Komisyonunda görev alacak kişileri belirtmektedir.

“(1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancıların başvuru için gerekli şartları taşıyıp taşımadıklarının tespiti, illerde oluşturulan komisyon tarafından yapılır.

(2) Komisyon, il valisi veya görevlendireceği vali yardımcısının başkanlığında, il müdürlüğü, il emniyet müdürlüğü, il jandarma komutanlığı, il millî eğitim müdürlüğü ve sosyal hizmetler il müdürlüğünden en az şube müdürü düzeyinde görevlendirilen temsilcilerden oluşur. Komisyon başkanı gerekli gördüğü hallerde diğer birim temsilcilerini görüşlerini almak üzere komisyona davet edebilir.”

Son olarak evlilik yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancıların başvurusu şartlarını taşıdığı Komisyon tarafından belirlenirse adına vatandaşlık dosyası oluşturularak İçişleri Bakanlığına iletir.¹⁴Bakanlık da inceleme ve araştırma yaptıktan sonra başvuruyu uygun bulması halinde Türk vatandaşlığının verilmesi karar vermektedir.¹⁵ Aynı şekilde, uygun bulunmayan başvurular İçişleri Bakanlığı tarafından Kanunun 19. maddesi uyarınca reddedilir.

D. Evlenme Yoluyla Türk Vatandaşlığının Kazanılması Etkileri

Yetkili makam kararıyla sonradan kazanılmış vatandaşlık hallerinden olan evlenme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılması, İçişleri Bakanlığı'nın kararının verildiği tarihten itibaren etkisini göstermekte, yani hüküm ifade etmektedir.¹⁶ Devamlı niteliktedir, yani bu yolla vatandaşlığı kazanan kişinin evliliği sona erse bile vatandaşlığı kaybetmemektedir.¹⁷ Ancak iki durumda vatandaşlığı kaybedebilmektedir. Birincisi, evliliğin butlanı halinde, kişi eğer kötü niyetli ise (ki bunu ispatlamak zor), kişi Türk vatandaşlığını kaybetmektedir. İkincisi, tüm Türk vatandaşları gibi, “çıkma” yoluyla veya “kaybettirme” kararıyla Türk vatandaşlığı son bulabilmektedir.¹⁸ Ayrıca evlenme yoluyla edinilen vatandaşlık mutlaklıdır. Şöyle ki, bu yolla vatandaşlığı kazananlar, tıpkı doğumla Türk vatandaşlığına haiz olanlar gibi, Türk vatandaşlarının hukuki statüsündelerdir.¹⁹ Bununla birlikte kanunun 16. maddenin son fıkrası uyarınca evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan yabancıların evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde evlenmede iyiniyetli olmaları durumunda Türk vatandaşlığını muhafaza edecekleri belirtilmiştir. Dolayısıyla 403 sayılı Vatandaşlık Kanunun'da yer alan “*Evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde akitte hüsnüniyetli olan kadın, Türk vatandaşlığını muhafaza eder*” genişletilmiş ve erkeklere de uygulanarak muhafaza edilmiştir. 403 sayılı Vatandaşlık Kanunun'da var olan “*Butlanına karar verilmiş evlenmeden olan çocuklar, ana veya babaları hüsnü-niyetli olmasalar dahi Türk vatandaşlığını muhafaza ederler*” hükmü ise yeni kanunda tekrarlanmamış zira butlanına karar verilen evlenmeden doğan çocuklar, doğum sırasında duruma göre ana ve/veya babalarının Türk vatandaşları olmalarından dolayı zaten Türk vatandaşlığını kazanmaktadırlar.²⁰

¹⁴ ERDEM, s.179.

¹⁵ ERDEM, s.179.

¹⁶ NOMER, Ergin, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, Filiz Kitabevi, 26. Baskı, İstanbul, 2019, s.105.

¹⁷ NOMER, s. 105.

¹⁸ NOMER, s. 105.

¹⁹ NOMER, s. 105.

²⁰ TİRYAKİOĞLU, Bilgin: “Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısına Göre Vatandaşlığın Yetkili Makam Kararıyla

II. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYESİ ÜLKELERDE EVLENME YOLUYLA VATANDAŞLIĞIN KAZANILMASI

Bu bölümde beş Avrupa Birliği üyesi ülkelerde evlenme yoluyla vatandaşlığın kazanılmasına ilişkin mevzuat ele alınacaktır. Sırasıyla Almanya, Birleşmiş Krallık, İspanya, İtalya ve Fransa'nın mevzuatları incelenecektir.

A. Almanya

Alman Anayasası'nın²¹ (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland) “Vatandaşlık, İade” başlıklı 16. maddesi'nin birinci bendine göre Alman vatandaşlığı geri alınmaz, vatandaşlık kaybı sadece kanunla gerçekleşir ve ilgilinin istememesine rağmen gerçekleşmesi durumunda, vatansız kalmayacaksa yapılabilmektedir. Aynı maddenin ikinci bendinde ise hiçbir Alman vatandaşının yurtdışına iade edilemeyeceği, ancak bunun kanunla getirilebilecek bir istisnasının olduğunu vurgulamaktadır. Söz konusu istisna ise Alman vatandaşının iadesini talep eden Avrupa Birliği üyesi ülkenin veya uluslararası mahkemesinin hukuk devleti prensiplerini uyguladığını garanti etmesi durumudur. Bu durumda mezkûr maddeye göre Alman vatandaşının iadesi mümkündür.

Almanya Vatandaşlık Hukuku'nun temeli 22 Temmuz 1913 tarihli Delbrück Yasası'na²² (Staatsangehörigkeitsgesetz) dayanmaktadır. Bu kanun 15 Temmuz 1999 ve 15 Ağustos 2019 tarihlerinde iki kez olmak üzere değiştirilmiştir. Bununla birlikte, tüm eyaletlerde uygulama birliğinin oluşması için Federal İçişleri Bakanlığı, yasanın uygulamasına ve yorumuna ilişkin genel uygulama yönetmeliği çıkarmıştır.²³

1. Genel Şartlar

Evlilik yoluyla vatandaşlık, Alman Vatandaşlık Kanunu'nun²⁴ (Staatsangehörigkeitsgesetz) 9. maddesinde düzenlenmiştir. Eşi veya kayıtlı partneri Alman vatandaşı olan yabancı, bu madde uyarınca Alman vatandaşlığını talep edebilmektedir. Bu durumda takdir yoluyla telsikten (vatandaşlığa alınmadan) bahsedilmektedir. Bu kapsamda yabancının başvuruda bulunabilmesi için birtakım şartlara haiz olması gerekmektedir. Öncelikle Alman Vatandaşlık Kanununun “takdirenen vatandaşlığa alınma” başlıklı 8. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmelidir. Bu minvalde başvurunun öncelikle Almanya'da geçerli bir ikamet iznine sahip olması gerekmektedir. Fiil ehliyetine sahip olması veya kendisini kanuni temsilcisi aracılığıyla temsil ettirmesi lazımdır. Herhangi bir suçtan dolayı mahkûm olmuş olmaması, kalabileceği bir konut bulmuş olması ile kendisini ve bakmakla yükümlü olduğu kişilere yetecek kadar para kazanıyor olması şarttır. Zikredilen şartlara ek olarak, başvurunun Alman Vatandaşlık Kanununun “Alman eş veya kayıtlı partnerden dolayı telsik” başlıklı 9. maddesinde yer alan şartları da yerine getirmesi gerekiyor. Başvurucu önceki vatandaşlığını kaybetme veya çıkma ya da aynı Kanunun 12. maddesi uyarınca çoklu vatandaşlı kabul için gerekçelerinin olması ve Alman yaşam tarzına uyacağına dair garanti vermesi gerekmektedir. Bu kriterin değerlendirilmesini Alman yetkililer bir kurula

Kazanılması”, Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı Sempozyumu (29 Şubat 2008), (Ed. Vahit DOĞAN/ Feriha Bilge TANRIBİLİR/Banu ŞİT), Ankara: Seçkin 2008, s. 92.

²¹ Bundesministerium der justiz und für Verbraucherschutz, Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html> (Erişim Tarihi: 17/11/2019).

²² Bundesministerium der justiz und für Verbraucherschutz, Staatsangehörigkeitsgesetz,

²³ [Nicolas Bouche](#), La réforme de 1999 du droit allemand de la nationalité, [Revue internationale de droit comparé](#) Année 2002 54-4 pp. 1035-1072 S. 1037 https://www.persee.fr/doc/ridc_0035-3337_2002_num_54_4_17773

²⁴ Staatsangehörigkeitsgesetz, <https://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=266> (Erişim Tarihi: 17/11/2019).

bağlamıştır: başvuruçunun üç yıldan beri Almanya’da ikamet ediyor olması ve evliliğin veya kayıtlı partnerliğin en az iki yıldan beri sürüyor olması gerekmektedir²⁵. Yine aynı kapsamda müracaat sahibinin sözlü ve yazılı olarak B1 seviyesinde Almanca diline hâkim olması gerekmektedir²⁶.

Prensip olarak Alman Vatandaşlığının kazanılması önceki vatandaşlıktan çıkmaya bağlıdır. Ancak bazı durumlarda, örneğin söz konusu ülkenin vatandaşlığından çıkma yasal olarak zor olduğunda, ciddi maddi zarara neden olacağı veya sağlık sebeplerinden dolayı çıkış işlemleri takibi mümkün olamayacağı ispatlandığında çifte vatandaşlık mümkün olmaktadır²⁷.

2. Prosedür

Evlilik veya kayıtlı partnerlik yoluyla alman vatandaşlığı başvurusunda bulunmak isteyen yabancı ikamet ettiği yerin vatandaşlık dairesine müracaat etmesi gerekmektedir. İstenilen belgelerle birlikte doldurulan bir form ile süreç başlamaktadır. Başvuru dosyasının eksiksiz olduğu tespit edilmesinin akabinde başvuru Anayasaya bağlılık belgelerinin imzalanması için çağrılır ve yeterince Almanca bildiğinin tespiti için (dil seviyesini ispatlayan diploması veya sertifikası yoksa) bir testten geçmektedir.²⁸ Bu süreç ortalama 10-12 hafta sürmektedir. Sürecin olumlu ilerlemesi durumunda başvuruçuya 2 yıl geçerliliği olan Alman vatandaşlığına alınacağına dair “Teminat Belgesi” verilmektedir.²⁹

Evlilik veya kayıtlı partnerlik yoluyla Alman vatandaşlığı bir hak olduğundan koşulların yerine getirilmesi durumunda reddedilememektedir.³⁰ Ret halinde ilgili idare mahkemesi nezdinde itiraz edilebilmektedir.³¹ Birçok eyalette vatandaşlığın kazanılması Alman Cumhuriyeti kurumlarına sadakat yemin törenine katılımına bağlıdır. Prosedür dört ile yirmi dört ay arası sürmektedir.³²

B. Birleşmiş Krallık

Britanya Vatandaşlık Yasası³³ (*British Nationality Act*) 1 Ocak 1983 yürürlüğe girmeden önce Britanya vatandaşı ile evlenen kadınlar otomatik olarak Britanya vatandaşlığını kazanmaktaydı. Bu kanun ile evlilik yoluyla Britanya vatandaşlığının kazanılması telsik ile mümkündür. 2002’de yürürlüğe giren ve 1981 yasasına değişiklik getiren Vatandaşlık, Göç ve İltica Yasası³⁴ (*Nationality, Immigration and Asylum Act*), vatandaşlığı kazanma tüm yabancılar için aynı şartların yerine

²⁵ T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı, Vatandaşlık Rehberi Türkiye – Almanya-Avusturya – Hollanda, Ankara, 2015, s.63.

²⁶ T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı, Vatandaşlık Rehberi Türkiye – Almanya-Avusturya – Hollanda, Ankara, 2015, s.63.

²⁷ T.C. Berlin Büyükelçiliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Müşavirliği, “Alman Vatandaşlığının Kazanılması”, http://calisma.de/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=24&Itemid=63 (Erişim Tarihi: 11.12.2019).

²⁸ T.C. Berlin Büyükelçiliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Müşavirliği, “Alman Vatandaşlığının Kazanılması”, http://www.calisma.de/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=24&Itemid=63 (Erişim Tarihi: 11.12.2019).

²⁹ T.C. Berlin Büyükelçiliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Müşavirliği, “Alman Vatandaşlığının Kazanılması”, http://www.calisma.de/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=24&Itemid=63 (Erişim Tarihi: 11.12.2019).

³⁰ Les Documents de travail du Sénat, série législation comparée, “L’acquisition de la nationalité par le mariage”, 2006, s.11.

³¹ Les Documents de travail du Sénat, série législation comparée, s.11.

³² Les Documents de travail du Sénat, série législation comparée, s.11.

³³ British Nationality Act, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1981/61/enacted> , (Erişim Tarihi: 13.11.2019).

³⁴ Nationality, Immigration and Asylum Act 2002, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2002/41/contents> , (Erişim Tarihi: 13.11.2019).

getirilmesine bağlıdır.

1. Genel Şartlar

1 Kasım 2005'den beri, evlilikten dolayı Britanya vatandaşlığına başvuracak yabancı teslik yoluyla vatandaşlığa başvuracak yabancılarla aynı şartlara tabidir. Söz konusu şartlar daha önce zikrettiğimiz 1981 Britanya Vatandaşlık Yasasının ekinde belirtilmiştir. Bunlar: on sekiz yaşında olmak, akliselim olmak, Birleşik Krallık'a yerleşme niyetini göstermek, dille yeteri kadar hâkim olmak (burada kastedilen İngilizce, Galce veya İskoç Gal dilidir), Birleşik Krallık'taki hayat hakkında yeterince bilgiye sahip olmak ve onurlu bir kişi olarak tanınmış olmaktır. İngiltere'de sadece Britanya vatandaşı ile evli kişiler değil aynı zamanda kayıtlı partneri olan kişiler de bu yolla vatandaşlık başvurusunda bulunabilmektedir.

Diğer vatandaşlık başvurusunda bulunan adaylardan istenilen dil bilme şartı, 28 Temmuz 2004 tarihinden itibaren İngiliz vatandaşları ile evli eşlerin vatandaşlık başvurusunda bulunanlardan da, 2002 Vatandaşlık, Göç ve İltica Yasası uyarınca, istenmektedir. Ülkenin diline konuşabilmeye ilaveten 2015'ten itibaren ülkedeki hayata ilişkin bilgiye de sahip olmak gerekmektedir. Adaylar bu iki şartı yerine getirdiklerini iki şekilde kanıtlayabilmektedir. Yabancılar İngilizce dilini öğretme konusunda uzmanlaşmış bir kuruluştan "Vatandaşlık" modülünü de içeren bir dil kursu tamamladıklarını ve gereken asgari seviyeye ulaştığını gösteren sertifika verebilirler. İkinci seçenek onaylanmış merkezde toplum ve kurumlar ile ilgili 90 soruluk bir testten geçebilirler.³⁵ 65 yaş üstü adaylar veya fiziksel veya mental bir engellilik durumu olanlar bu iki koşuldan muaf olmayı talep edebilmektedirler.³⁶ Onurlu bir kişi olarak tanınmış olma şartının değerlendirilmesi, idare tarafından başvuru vergi durumu ve adli sicilinin kontrolü ile yapılmaktadır.

Birleşik Krallık'ta ve diğer ülkelerde başvuru aleyhine verilen trafik cezaları dâhil olmak üzere tüm cezai hükümler, vatandaşlık başvuru formunda bildirilmelidir.³⁷ Daha önce en az beş yıl hapis cezası hükmedilenler bunu beyan etmek mecburiyetindedirler. Bu süreden az bir cezaya mahkûm olanlar ise birden on yıla kadar değişen rehabilitasyon süresi sonunda bunları beyan etme mecburiyeti bulunmamaktadır.³⁸ Buna ek olarak, İdare hüküm giymiş ve vatandaşlığa başvurmak isteyen kişiler, mahkûmiyetlerinin açıklanmasından hemen sonra başvuru yapmaları durumunda, başvurunun reddedileceğini belirtmektedir. Böyle bir durumda başvuru mahkûmiyet ile başvuru arasında belli bir süre koymalıdır. Bu süre, yaptırıma bağlı olarak bir ila otuz yıl arasında değişmektedir.³⁹ Vatandaşlığa kabul, ilk vatandaşlıktan feragat edilmesine tabi değildir. Bir İngiliz vatandaşının eşi, İngiltere'de üç yıl düzenli olarak kaldıktan sonra vatandaşlığa başvurabilir. Ancak bu üç yıl boyunca 270 günden ve geçen yıl 90 günden fazla ülke dışına çıkmış olmamalıdır.⁴⁰

2. Prosedür

Vatandaşlığa başvuru formu destekleyici belgeler ile birlikte İçişleri Bakanlığı Göçmenlik ve Vatandaşlık Müdürlüğüne gönderilir. Tüm başvuru sahiplerinden başvuru harcı alınmaktadır. 1981

³⁵ Les Documents de travail du Sénat, série législation comparée, s.30.

³⁶ Les Documents de travail du Sénat, série législation comparée, s.30.

³⁷ Home Office, "Naturalisation Booklet – The Requirements", 2019, s. 20, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/794168/Guide_AN_Naturalisation_Booklet.pdf, (Erişim Tarihi: 20.12.2019).

³⁸ Les Documents de travail du Sénat, série législation comparée, s.30.

³⁹ Les Documents de travail du Sénat, série législation comparée, s.30.

⁴⁰ Gov.uk, "Apply for citizenship if your spouse is a British citizen", <https://www.gov.uk/apply-citizenship-spouse> (Erişim Tarihi: 20.12.2019).

İngiliz Vatandaşlığı Yasası'nın 42A numaralı yeni bölümü, vatandaşlığa kabul belgesi verilmesi için harcı ödemesini şart koşturur.⁴¹ Başvuran, başvurusunu kolaylaştırmak için, dosyasını göçmenlik ve vatandaşlık müdürlüğü ile bir anlaşma imzalamış olan yerel yetkililer tarafından yabancılara sunulan özel bir servis ile ücreti mukabilinde kontrol ettirme olanağına sahiptir. Vatandaşlığa başvuru sahibi, bir İngiliz vatandaşıyla evlenmiş olsa bile, kendisini en az üç yıl boyunca kişisel olarak tanıyan ve yalnızca profesyonel olarak tanımayan, en az yirmi beş yaşlarındaki diğer iki İngiliz uyruklu referans tarafından desteklenmelidir. Bu kişiler başvurucunun ahlâkı için kefil olmalıdır. Başvurucu ile aralarında doğrudan bir bağ olmamalı (örneğin avukatları olmamalı) ve kendilerinin de son on yıl boyunca herhangi bir hapis cezası mahkûmiyeti bulunmamalıdır.⁴² Dosya gönderildikten sonra, değerlendirme ortalama altı ay sürmektedir. Kararın olumlu olması halinde, vatandaşlık adayı, Krallığa bağlılık yemini etmek ve Birleşik Krallık temel değerlerine riayet edeceğine dair beyanda bulunması için 90 gün içinde bir törene katılmak üzere davet edilir.⁴³ Bu tören yerel nüfus dairesi tarafından düzenlenmektedir. Bu kanunun 42. maddesi vatandaşlığa kabul belgesi verilmesini bu törene katılım sağlamış olmasına bağlı tutuyor. Dolayısı ile öngörülen süre içinde başvurucunun törene katılmaması başvurucunun vatandaşlığa yeni bir başvuruda bulunmasına ve ilgili harcı yeniden ödemek zorunda kalmasına neden olmaktadır.⁴⁴ 2002 tarihli Vatandaşlık, Göç ve İltica Yasası, 7 Kasım 2002 tarihi itibarıyla, önceki kanunun 44. maddesini iptal etmiştir. Söz konusu madde ret kararlarının gerekçeli olmayabileceği ve yargı yollarının kapalı olduğunu belirtmekteydi.⁴⁵

C. İspanya

İspanyol Anayasası'nın⁴⁶ 11. maddesinde İspanyol Vatandaşlığı Kanun hükümleri uyarınca kazanılır, muhafaza edilir ve kaybedilir demektir. İspanyol Medeni Kanunu'nu⁴⁷ 17. maddesi'nden 28. maddesine kadar vatandaşlık ve yabancılik konularını düzenlemektedir. İspanya'da vatandaşlığın kazanımı özellikle ülkedeki ikamete dayanmaktadır. Söz konusu ikamet süresi birçok kritere göre değişiklik göstermektedir.

1. Genel Şartlar

Evlilik yoluyla vatandaşlığa başvurmak isteyen İtalyan vatandaşı eşi olan başvurucunun öncelikle "iyi bir sivil davranışının olduğunu" ve İspanyol toplumuna entegre olduğunu ispatlamalıdır. İlk vatandaşlığından vazgeçmelidir. Nitekim İspanyol vatandaşlığının kazanılması ilk vatandaşlıktan vazgeçmeye bağlıdır. Bu kuralın bir istisnası mevcuttur. İspanya ile özel ilişkileri olan ülke vatandaşları her iki vatandaşlığı da muhafaza edebilmektedirler. Söz konusu ülkeler: Latin Amerika ülkeleri, Andora, Filipinler, Gine Ekvatoru ve Portekiz'dir.⁴⁸

İspanyol vatandaşlığının verilme şartlarından biri ülkedeki zorunlu asgari ikamet süresine bağlıdır. İkamet resmi şekilde gerçekleşmiş olmalıdır. Aralıksız ve başvuru tarihinden hemen önce olmalıdır. Genel olarak zorunlu asgari ikamet süresi, on yıldır ancak birçok durumda daha kısadır. En az bir

⁴¹ Les Documents de travail du Sénat, série législation comparée, s.31.

⁴² Les Documents de travail du Sénat, série législation comparée, s.31.

⁴³ Kent County Council, "Citizenship Ceremony", <https://www.kent.gov.uk/births-ceremonies-and-deaths/other-ceremonies/citizenship-ceremony>, (Erişim Tarihi: 20.12.2019).

⁴⁴ Les Documents de travail du Sénat, série législation comparée, s.17.

⁴⁵ Les Documents de travail du Sénat, série législation comparée, s.17.

⁴⁶ Spanish Constitution, http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/Norm/const_espa_texto_ingles_0.pdf, (Erişim Tarihi: 13.11.2019).

⁴⁷ Spanish Code Civile, <http://derechocivil-ugr.es/attachments/article/45/spanish-civil-code.pdf>, (Erişim Tarihi: 13.11.2019).

⁴⁸ Les Documents de travail du Sénat, série législation comparée, s.17.

yıldır bir İspanyol vatandaşı ile evli olan ve eşlerinden resmi veya fiili olarak ayrı olmayan yabancılar için zorunlu ikamet süresi sadece bir yıldır⁴⁹. Bu süre eğer İspanyol eşin ölümü sırasında eşler ayrı değillerse, İspanyol bir vatandaşla evli olup dul kalan yabancı için de geçerlidir.

2. Prosedür

Başvuru yerel nüfus işleri hizmetleri Bürosu'na yapılmaktadır. Söz konusu büro dosyayı tüm gereken evraklar ile birlikte Adalet Bakanlığı'na iletmektedir. Vatandaşlığın verilmesi Adalet Bakanlığı'nın kararı ile yapılmaktadır. Otomatik verilmemektedir. Nitekim Bakan "Kamu düzeni veya kamu Yararı" nedeniyle vatandaşlık talebini reddedebilir⁵⁰. Söz konusu karara idare mahkemeleri nezdinde itiraz edilebilmektedir. Genel anlamda, başvuru ile Bakanın kararı arasında on sekiz – yirmi dört ay arası geçmektedir.⁵¹ İspanyol vatandaşlığın verilme kararını tebliğinden yüz seksen gün içinde⁵², vatandaşlığa hak kazanan yabancı üç şartı yerine getirmesi gerekmektedir⁵³. Bunlar: Krala sadakat ve İspanyol Anayasasına ve kanunlarına itaat yemini etmek; İlk vatandaşlıktan vazgeçmek, İspanyol Nüfus kayıtlarına vatandaşlığın kazanımını kaydetmektir. Söz konusu üç şartın süresi içinde yerine getirilmemesi halinde vatandaşlık kararı kadük olmaktadır.

D. İtalya

İtalya Anayasası'nda⁵⁴ (*La Costituzione Italiana*) diğer bahsettiğimiz anayasalarda olduğu gibi vatandaşlığın kazanımına ve kaybedilmesine ilişkin hüküm bulunmamaktadır. Mezkûr anayasa doğrudan vatandaşlığa ilişkin sadece 22. maddesinde "kimse, siyasi nedenlerle hukuki kabiliyetinden, vatandaşlıktan ve soy isminden mahrum kalmaz." hükümleri yer almaktadır. İtalya'da vatandaşlığa ilişkin mevzuat 555 sayılı ve 1912 tarihli Kanuna⁵⁵ (*Legge Sulla Cittadinanza Italiana*) dayanmaktadır. Bu Kanun'un 10. maddesi uyarınca İtalyan vatandaşı ile evlenen yabancı kadın otomatik olarak İtalyan vatandaşlığını kazanmaktaydı. İtalyan vatandaşı kadın ise yabancı biri ile evlendiğinde İtalyan vatandaşlığını kaybetmeydi. Söz konusu Kanun hükümleri 1992 tarihinde 91 sayılı Yeni Vatandaşlık Kanunu'nun⁵⁶ (*Nuove Norme Sulla Cittadinanza*) yürürlüğe girmesiyle son bulmuştur.

1. Genel Şartlar

1992 tarih ve 91 sayılı İtalyan Vatandaşlık Kanun'unun 5. maddesi İtalyan vatandaşı ile evli yabancının İtalya ülkesinde altı ay ikamet ettikten sonra veya yurt dışında yaşıyorsa üç yıllık evlilikten sonra sadece talebi üzerine İtalyan vatandaşlığını kazanabileceği belirtilmiştir. Bu madde 94/2009 sayılı Kamu Güvenliği 'ne ilişkin hükümlere ilişkin kanun⁵⁷ (*Disposizioni in Materia di Sicurezza Pubblica*) ile değişikliğe uğramıştır. Son değişiklik ile evlilik yoluyla vatandaşlığın

⁴⁹ El Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación, Spanish Nationality, www.exteriores.gob.es/Portal/en/ServiciosAlCiudadano/InformacionParaExtranjeros/Paginas/Nacionalidad.aspx , (Erişim Tarihi: 13.11.2019).

⁵⁰ İspanya Medeni Kanunu'nun 21. maddesinin 2. bendi.

⁵¹ Les Documents de travail du Sénat, série législation comparée, s.18.

⁵² İspanya Medeni Kanunu'nun 21. maddesinin 4. Bendi.

⁵³ İspanya Medeni Kanunu'nun 23. maddesi.

⁵⁴ La Costituzione Italiana, <http://www.senato.it/1024>, (Erişim Tarihi: 11.12.2019).

⁵⁵ Legge Sulla cittadinanza italiana [13/06/1912], www.edizionieuropee.it/LAW/HTML/6/zn21_01_041.html , (Erişim Tarihi: 11.12.2019).

⁵⁶ Nuove norme sulla cittadinanza [GU n.38 del 15-2-1992], www.gazzettaufficiale.it/eli/id/1992/02/15/092G0162/sg , (Erişim Tarihi: 13.11.2019).

⁵⁷ Disposizioni in materia di sicurezza pubblica, [15/06/2009], <http://www.parlamento.it/parlam/leggi/090941.htm> (Erişim Tarihi: 10.12.2019).

kazanımının şartları biraz zorlaştırılmıştır⁵⁸. Bu değişiklik ile İtalyan vatandaşı ile evli yabancının evlilikten ötürü vatandaşlığa başvurabilmesi için İtalya’da ikamet süresi altı aydan iki seneye çıkmıştır. Çiftin yurtdışında yaşaması durumunda ise herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Ancak belirtilen süreler çiftin biyolojik veya evlat ettikleri çocuklarının bulunması halinde yarıya inmektedir⁵⁹.

Aynı kanunun 6. maddesinde ise 5. maddenin istisnalarına yer verilmiştir. Aşağıda belirtilen durumlarda olan yabancılara İtalyan vatandaşlığı verilmemektedir:

- Ülkenin güvenliği veya otoritesi’ne karşı veya İtalya Cumhuriyeti’nin kurumlarına karşı işlediği bir suçtan dolayı hüküm giymiş ise.
- Taksirle işlenmiş olma durumu hariç, en az üç yıllık hapis cezası öngörülen bir suç işlemiş olması halinde veya siyasi nedenlerle işlenmiş olması hariç, yabancı bir mahkeme tarafından bir yıldan fazla hapis cezasına mahkûm olmuş ve kararın İtalya da tenfizi olması durumunda⁶⁰.

Ayrıca evlilik yoluyla İtalyan vatandaşlığının kazanımı ilk vatandaşlığın feragatine bağlı değildir.

2. Prosedür

Başvuru Valiliklere yapılmakla birlikte, İçişleri Bakanlığı’na iletilmektedir. Vatandaşlık başvurusu İçişleri Bakanının kararı ile sonuçlanmaktadır. Yukarıda zikredildiği üzere, kanun da belirtilen nedenlerden dolayı (hükümler, kamu güvenliği vb.) vatandaşlık başvurusu reddedilebilir.⁶¹ Ret kararları başvuru tarihinden dört yıl içinde verilmelidir.⁶² Dört yılın geçmesi halinde vatandaşlık başvurusu kabul edilmiş sayılmaktadır. Vatandaşlığın kazanımı verilme kararının tebliğinden altı ay içinde başvurucunun İtalya Cumhuriyetine sadakat yemini etmesinden sonra kesinleşmektedir.⁶³

E. Fransa

Fransız Anayasa’nın⁶⁴ (*Constitution Française*) 34. maddesinde vatandaşlık ile ilgili hükümlerin kanun ile konulacağı belirtilmiştir. Vatandaşlığa ilişkin düzenlemeler Fransız Medeni Kanun’un⁶⁵ (*Code Civil*) 21. maddesinden 33-2. maddesi arasında düzenlenmiştir.

1. Genel Şartlar

Fransız Medeni Kanunu’nun 21-1 maddesi evliliğin vatandaşlığa bir etkisinin olmadığını

⁵⁸ SAVI, Caroline, *La loi sur la nationalité et les deuxièmes générations de l’immigration en Italie*, Mémoire de l’émigration et identité italienne à l’heure de l’immigration, <https://preo.u-bourgogne.fr/textesetcontextes/index.php?id=467>, (Erişim Tarihi: 10.12.2019).

⁵⁹ Consulate Generale d’Italia Ginevra, “Nationalité”, https://cons.ginevra.esteri.it/consolato_ginevra/fr/i_servizi/per_i_cittadini/cittadinanza/cittadinanza.html, (Erişim Tarihi: 17/11/2019).

⁶⁰ Les Documents de travail du Sénat, série législation comparée, s. 20.

⁶¹ Les Documents de travail du Sénat, série législation comparée, s. 20.

⁶² Cittadinanza italiana, il portale informativo sulla cittadinanza italiana, “cittadinanza italiana da 730 giorni a 4 anni, tutte le novità del decreto salvani sulle cittadinanze”, <https://www.cittadinanza.biz/cittadinanza-italiana-da-730-giorni-a-4-anni-il-testo-definitivo-del-decreto-salvini/>, (Erişim Tarihi: 23.11.2019).

⁶³ Les Documents de travail du Sénat, série législation comparée, s. 20.

⁶⁴ Assemblée Nationale, “Constitution de la République Française”, <http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/constitution.asp>, (Erişim Tarihi: 11.12.2019).

⁶⁵ Légifrance, Le Service Public de la Diffusion du Droit, “Code Civil”, <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721>, (Erişim Tarihi: 11.12.2019).

belirtmektedir. Bir sonraki maddede ise evlilik yoluyla vatandaşlığa başvurma şartları yer almaktadır. Mezkûr maddede Fransız vatandaşı biriyle evli olan yabancı veya vatansız kişi, evlilik tarihinden itibaren dört yıl sonra beyan ile Fransız vatandaşlığını kazanabilmesinin, duygusal ve fiili birlikteliğin devam etmesi ve Fransız eşin vatandaşlığını muhafaza etme durumuna bağlanmaktadır. Aynı maddede bazı durumlarda evlilik süresinin beş yıl olarak istenildiği belirtilmiştir. Bu durum beyan sırasında yabancının evlilik tarihinden itibaren üç yıl boyunca Fransa’da aralıksız ve düzenli bir şekilde Fransa’da ikamet ettiğini kanıtlayamaması veya yurtdışında yaşamaları durumunda Fransız eşin yurtdışında yaşayan Fransızlar listesine kayıtlı olduğunu kanıtlayamaması durumudur. Son olarak yine aynı maddede, yabancının yeteri kadar Fransızca bilgisine sahip olduğunu kanıtlaması gerekmektedir. Ayrıca başvuruda bulunan yabancının ilgili Kanunun 21-27. maddesi uyarınca, kaçak durumda olması, aleyhine verilmiş sınır dışı kararı bulunması, Devletin milli çıkarlarına aykırı davrandığı için terörizm nedeniyle mahkûm olmuş olması veya aleyhine en az altı aylık hapis cezası verilmesi durumlarında, Fransız vatandaşlığını kazanmamaktadır.

2. Prosedür

Başvurucunun başvuru dosyasını vermesi üzerine, bir soruşturma başlamaktadır. Başvurucu ve eşi iki hususun teyidi için mülakata çağrılmaktadırlar. Birinci husus, duygusal ve fiili birlikteliğin devamının teyididir. Bu konuda eşler evlilik tarihinden beri duygusal ve fiili birlikteliklerinin devam ettiğine dair onurları üzerine yemin edip beyan imzalamaktadırlar. Amaç vatandaşlığın verilmesine engel teşkil eden bir durumun olmadığı kontrolüdür.⁶⁶ İkinci husus, başvurunun yeteri kadar Fransızcaya hâkim olduğunun teyidi için ayrıca tek başına mülakata çağrılmaktadır. Tüm bu mülakatlar bittiğinde başvurucuya bir alındı belgesi verilmektedir. Sonrasında başvuru dosyası inceleme ve karar verilmek üzere vatandaşlığın verilmesinden sorumlu Bakanlığa gönderilmektedir.⁶⁷ Bir yıl içinde ise Bakanlık kararı vermek durumundadır. Kanunda öngörülen şartların yerine getirildiğinin tespiti halinde, vatandaşlığın verilmesinden sorumlu Bakanlık başvurunun vatandaşlık beyanını kayıt etmekte ve başvuru; yetkili idarenin tam dosyayı aldığı tarihten itibaren Fransız vatandaşlığını kazanmış sayılır. İlgili Valilik, başvurucuya dosyasının kayıt edildiğine dair belge vermektedir.⁶⁸ Bu belge vatandaşlığın kazanıldığını kanıtlamaktadır ve Fransız kimliği çıkartmak için verilmesi gerekmektedir. Kanunda belirtilen şartlardan birinin yerine getirilmediği anlaşıldığında, vatandaşlığın verilmesinden sorumlu Bakanlık başvurunun vatandaşlık beyanını kayıt etmemektedir. Söz konusu kararını gerekçeleriyle birlikte başvurucuya tebliğ etmektedir. Başvurucu karara tebliğ tarihinden itibaren 6 ay içinde yetkili mahkemede itiraz edebilmektedir.⁶⁹

SONUÇ

Evlilik yoluyla vatandaşlığın kazanılması düzenlemeleri zaman içerisinde sosyal ve kültürel değişimlerin de etkisiyle ciddi şekilde değişmiştir. Başlangıçta hâkim olan ve sadece kadınlara tanınan vatandaşlığı kazanma durumuna ilişkin cinsiyetçi ve ayrımcı yaklaşım, genel olarak terk edilmiştir. Nitekim artık kadınlar ve erkekler eşit muameleye tabi tutulmaktadırlar. Bu önemli gelişmenin gerçekleşmesinde şüphesiz 1997 tarihli Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesinin benimsediği

⁶⁶ Le Site Officiel de l’Administration Française, “Nationalité Française par mariage”, <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F2726>, (Erişim Tarihi: 11.12.2019).

⁶⁷ Le Site Officiel de l’Administration Française, “Nationalité Française par mariage”, <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F2726>, (Erişim Tarihi: 11.12.2019).

Le Site Officiel de l’Administration Française, “Nationalité Française par mariage”, <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F2726>, (Erişim Tarihi: 11.12.2019).

⁶⁹ Le Site Officiel de l’Administration Française, “Nationalité Française par mariage”, <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F2726>, (Erişim Tarihi: 11.12.2019).

iki prensip: cinsiyetten ötürü ayrımcılık kaldırılması gerektiği ve evlilik diğer eşin vatandaşlığına otomatik yansımaması gerektiğinin ciddi etkisi bulunmaktadır.⁷⁰ Böylelikle sözleşmede sayesinde Avrupa Birliği üyesi ülkelerde modern bir yaklaşımın benimsendiği görülmektedir.⁷¹

Evlilik yoluyla vatandaşlığın kazanılması düzenlemeleri sadece kadınlar ve erkeklerin yabancı biriyle evlendiklerinde eşit bir muameleye tabi tutularak vatandaşlık başvurusunda bulunabilmeleri yönünden değişmemiştir. Nitekim bazı ülkelerde evlilik anlayışı da değişmiştir. Cinsiyetleri ayrı iki kişinin hukuken birleşmeleri olarak görülen evlilik, bazı ülkelerde aynı cinsiyetteki kişilerin evliliğini mümkün kılmaktadır. Bununla birlikte bazı ülkeler evliliğin yanı sıra fiili birliktelikler için de vatandaşlığın kazanılmasını mümkün kılmaktadır. Nitekim İngiltere ve Almanya’da kayıtlı partnerlikte tıpkı evlilik gibi vatandaşlık başvurusuna imkân vermektedir.

Bazı ülkelerde evlilik yoluyla vatandaşlığa hak kazanma öngörülmuş ve kişilerin talebi üzerine süreç işlemektedir. Almanya, İtalya ve Fransa’nın durumu böyledir. Bazı ülkelerde ise evlilik yoluyla vatandaşlığa başvuruda bulunacaklarda diğer vatandaşlık başvurusunda bulunanlar ile aynı şartlar istenmekte olup, süreç diğer yollardan daha çabuk sonuçlanmaktadır. İspanya ve İngiltere’de durum böyledir.

Türk hukukundaki evlilik yoluyla vatandaşlığın kazanılmasına ilişkin mevzuat da zaman içerisinde ciddi şekilde değişmiştir. Düzenlemenin ilk halinde var olan cinsiyetçi yaklaşım terk edilmiş ve her ne kadar Türkiye Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi’ne taraf olmasa da konu ile ilgili söz konusu sözleşmeye uyumlu bir yaklaşım benimsenmiştir. 2009 Tarihli ve 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’nun evlenme yoluyla vatandaşlığın kazanılması düzenlemesi işbu makalede incelediğimiz diğer ülke mevzuatları ile karşılaştırıldığına kanaatimizce yerinde bir yaklaşım benimsenmiş, yabancıya ne imtiyaz sağlanmış ve ne zorlayıcı bir muameleye tabii tutulmuştur.

KAYNAKÇA

Kitaplar ve Makaleler

AYBAY, Rona / ÖZBEK, Nimet / ERSEN PERÇİN, Gizem, *Vatandaşlık Hukuku*, 2019, 1. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara.

BARAN ÇELİK, Neşe, “Türk Vatandaşlığının Evlenme Yoluyla Kazanılmasında Başvuru Usulü”, *International Social Sciences and Education Conference*, 2018, s. 320 – 327.

BOUCHE, Nicholas, “La réforme de 1999 du droit allemand de la nationalité”, *Revue internationale de droit comparé*, Année 2002, pp. 1035-1072.

DOĞAN, Vahit, *5901 Sayılı Kanuna Göre Güncellenmiş Türk Vatandaşlık Hukuku*, 2012, 11. Baskı, Seçkin Kitabevi, Ankara.

ERDEM, B. Bahadır, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 2019, 7. Baskı, Beta, İstanbul.

ERDEM, B. Bahadır: “Vatandaşlık Kanunu Tasarısında Evlenme ile Türk Vatandaşlığının Kazanılmasına İlişkin Düzenleme”, *Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı Sempozyumu* (29 Şubat 2008), (Ed. Vahit DOĞAN/Feriha Bilge TANRIBİLİR/Banu ŞİT), Ankara: Seçkin

⁷⁰ DOĞAN, s. 91.

⁷¹ BARAN ÇELİK, Neşe, “Türk Vatandaşlığının Evlenme Yoluyla Kazanılmasında Başvuru Usulü”, *International Social Sciences and Education Conference*, 2018, s. 326.

2008, s. 97-105.

ERTEN, Rıfat, “Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı’nın Türk Vatandaşlığının Kazanılmasına İlişkin Hükümleri Hakkında Değerlendirmeler”, Ankara Barosu Dergisi, yıl: 66, Sayı:4, Güz 2008, s. 36-61.

NOMER, Ergin, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 2019, 26. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul.

REÇBER, Kamuran / **ÖZGENÇ**, Zeynep: “5901 sayılı Türk Vatandaşlık Kanunundaki Bazı Boşluklar”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXXIV, s.1, 2016, s.373-387.

RUHİ, Ahmet Cemal, “Evlenme Yolu İle Türk Vatandaşlığının Kazanılması”, Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı Sempozyumu (29 Şubat 2008), (Ed. Vahit DOĞAN/Feriha Bilge TANRIBİLİR/Banu ŞİT), Ankara: Seçkin 2008, s. 107-117.

SARGIN, Fügen, “Türk Vatandaşlığı Kanunu’nda Değişiklik Yapan 2003 Tarih ve 4866 Sayılı Kanun Kapsamında Bir Değerlendirme”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2004, C. 53, S. 1, s. 27- 63.

TİRYAKİOĞLU, Bilgin: “Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısına Göre Vatandaşlığın Yetkili Makam Kararıyla Kazanılması”, Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı Sempozyumu (29 Şubat 2008), (Ed. Vahit DOĞAN/Feriha Bilge TANRIBİLİR/Banu ŞİT), Ankara: Seçkin 2008, s. 79-96.

İnternet Kaynakları

Assemblée Nationale, “Constitution de la République Française”, <http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/constitution.asp>, (Erişim Tarihi: 11.12.2019).

British Nationality Act, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1981/61/enacted>, (Erişim Tarihi: 13.11.2019).

Bundesministerium der justiz und verbraucherschutz, Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html>, (Erişim Tarihi: 17/11/2019).

Cittadinanza italiana, il portale informativo sulla cittadinanza italiana, “cittadinanza italiana da 730 giorni a 4 anni, tutte le novità del decreto salvani sulle cittadinanze”, <https://www.cittadinanza.biz/cittadinanza-italiana-da-730-giorni-a-4-anni-il-testo-definitivo-del-decreto-salvini/>, (Erişim Tarihi: 23.11.2019).

Consolate Generale d’Italia Ginevra, “Nationalité”, https://consginevra.esteri.it/consolato_ginevra/fr/i_servizi/per_i_cittadini/cittadinanza/cittadinanza.html, (Erişim Tarihi: 17/11/2019).

Disposizioni in materia di sicurezza pubblica, [15/06/2009], <http://www.parlamento.it/parlam/leggi/09094l.htm> (Erişim Tarihi: 10.12.2019).

El Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación, Spanish Nationality, <http://www.exteriores.gob.es/Portal/en/ServiciosAlCiudadano/InformacionParaExtranjeros/Paginas/Nacionalidad.aspx>, (Erişim Tarihi: 13.11.2019).

Gov.uk, “Apply for citizenship if your spouse is a British citizen”, <https://www.gov.uk/apply-citizenship-spouse> (Erişim Tarihi: 20.12.2019).

- Home Office, “Naturalisation Booklet – The Requirements ”, 2019, s. 20, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/794168/Guide_AN_Naturalisation_Booklet.pdf , (Erişim Tarihi: 20.12.2019).
- Kent County Council, “Citizenship Ceremony”, <https://www.kent.gov.uk/births-ceremonies-and-deaths/other-ceremonies/citizenship-ceremony> , (Erişim Tarihi: 20.12.2019).
- La Costituzione Italiana, <http://www.senato.it/1024>, (Erişim Tarihi: 11.12.2019).
- Spanish Code Civile, <http://derechocivil-ugr.es/attachments/article/45/spanish-civil-code.pdf> , (Erişim Tarihi: 13.11.2019).
- Légifrance, Le Service Public de la Diffusion du Droit, “Code Civil”, <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721> , (Erişim Tarihi: 11.12.2019).
- Legge Sulla cittadinanza italiana [13/06/1912], www.edizionieuropee.it/LAW/HTML/6/zn21_01_041.html , (Erişim Tarihi: 11.12.2019).
- Les Documents de travail du Sénat, série législation comparée, L’acquisition de la Nationalité par le mariage, n°LC 155, Janvier 2006, <http://www.senat.fr/lc/lc155/lc155.pdf> , (Erişim Tarihi: 11.12.2019).
- Le Site Officiel de l’Administration Française, “Nationalité Française par mariage”, <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F2726> , (Erişim Tarihi: 11.12.2019).
- Nationality, Immigration and Asylum Act 2002, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2002/41/contents> , (Erişim Tarihi: 13.11.2019).
- Spanish Constitution, http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/Norm/const_espa_texto_ingles_0.pdf , (Erişim Tarihi: 13.11.2019).
- Staatsangehörigkeitsgesetz, <https://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=266> , (Erişim Tarihi: 17/11/2019).
- Nuove norme sulla cittadinanza [GU n.38 del 15-2-1992], www.gazzettaufficiale.it/eli/id/1992/02/15/092G0162/sg , (Erişim Tarihi: 13.11.2019).
- SAVI, Caroline, *La loi sur la nationalité et les deuxièmes générations de l’immigration en Italie*, Mémoire de l’émigration et identité italienne à l’heure de l’immigration, <https://preo.u-bourgogne.fr/textesetcontextes/index.php?id=467> , (Erişim Tarihi: 10.12.2019).
- T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı, Vatandaşlık Rehberi Türkiye – Almanya- Avusturya – Hollanda, Ankara, 2015, https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/kitaplar_pdf/genel.pdf , (Erişim Tarihi: 13.12.2019).
- T. C. Berlin Büyükelçiliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Müşavirliği, “Alman Vatandaşlığının Kazanılması”,http://calisma.de/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=24&Itemid=63 , (Erişim Tarihi: 11.12.2019).